

UČITELJSKI TOVARISŠ.

List za šolo in dom.

Lzhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 17.

V Ljubljani, 1. septembra 1882.

XXII. leto.

Uradni spisi.

(Piše V. Burnik.)

Mnogokrat se sliši v učiteljskih krogih pritožba, da se današnji ljudski šoli preveč nepotrebne pisanja nalaga. Ta pritožba je izvestno nekoliko opravičena in nij dvoma, da bi se uradna pisarija nekoliko ne oledhčala, ker je mnogo šolskih nadzornikov, kateri niso prijatelji prevelikemu šolskemu birokratizmu. Kje bi se šolska pisarija prikrtila, to pač vsak učitelj dobro vé. Da bi se pa šoli preveč pisanja odvezelo, tega nij misliti, ker notranja oprava današnje ljudske šole je že sama na sebi taka, da učitelju naklada poslov, katerih v stari šoli ni bilo. Poglejmo le nekoliko notranjo opravo stare šole! Katere uradne spise je moral imeti šolski ravnatelj? Morebiti samo šolski zapisnik in inventar, kateri je pa obsezal le malo reči. Znabiti si je tû pa tam kateri učitelj napravil sam zase kako drugo zapisno knjigo, slično v novejši šoli, a silil ga v to nihče nij. Ker se vsi otroci nijso silili v šolo, treba tudi gotovo nij bilo „matrke“. „Razrednica“ se nij potrebovala, ker so se šolske zamude lahko zaznamovale v šolski katalog. „Tednik“ si je morda tû pa tam kak učitelj sam spisoval, ko se je pripravljaj na pouk, a zahteval se nij. Knjižnica je bila le v malokateri šoli; tedaj tudi „zapisnika“ ni bilo treba. „Šolska naznanila“ in „izpustnice“ se nijso izdajale in o „knjigi o izpustu iz šole“ ni nikdo vedel. Sevêda to slednjo knjigo spisovati nij dolžnost učiteljeva, a ker je krajni šolski svêt neče, môra jo spisovati učitelj. Sicer se pa šolskemu ravnatelju nalaga še marsikatero delo, katero sicer ni njegovo, a opraviti ga môra, ako hoče, da je šola v redu.

Da je pa vsaki omenjenih uradnih spisov potreben, ne bode menda nihče zanikal; samo pisanje bi se tû pa tam lahko nekoliko skrajšalo. Sploh pa je treba vestnemu učitelju marsikatero reč zabeléžiti, da mu je v vsakem slučaji odgovornost lahka in mu nihče, bodi si v tej ali onej stvari, nerednosti podtikati ne more. Morda bode marsikomu ustrezno, ako tû nekoliko razložimo in kažemo, kako se spisujejo uradne knjige in spisi. Ako je morda kaka stvar prenatánčna, naj se ne misli, da bi moralo ravno tako biti; marsikaj tû naznačenega pripuščá se marljivosti učiteljevi.

Kakšni naj bi bili uradni spisi?

1. Na snažnost v njih vnanjej in notranjej obliki se vsakako môra gledati, kajti to že učitelja pohvalno priporočá in svedoči, da je tudi v drugih rečeh prijatelj snažnosti in redú. Zato naj bode vsa pisava v njih, kolikor mogoče, dopadljiva. Kar se tiče njih vnanje oblike, naj bodo večletni zapisniki vezani, enoletni pa oviti s trdim, najbolje z modrim papirjem, gladko obrezani, in na čelu jim bodi tiskan ali čedno spisan napis.

2. Spisi naj bodo redni in pregledni. Nij vse jedno, kako in na katerem kraju je ta ali ona stvar vknjižena; dostikrat treba je pri vpisovanju gledati tudi na važnost predmetov, kateri se mora vknjižiti, ravno tako tudi na to, da so spisi pregledni. Dober pregled dostikrat učitelju spisovanje polajšuje in pospešuje.

Vsi uradni spisi naj se pišejo v knjigo ali zvezek, ki naj se imenuje: „Zapisnik uradnih spisov“, ter naj obsega: a) lepopisne vaje, katere so se pri konecletnih javnih izpitih kazale na ogled, b) zapisnike šolske, c) razrednice, d) tednik, e) razglase, f) učne črteže, g) postave, h) listine, i) zapisnike večletne, j) uradne dopise.

Vsi spisi naj se vravnajo po letnikih (glej §. 33. šol. postave z 9. maja 1869. l.), in zaznamovajo z istimi številkami, s katerimi so v zapisniku vpisani. Za „zapisnik uradnih spisov“ priredé se lahko obrazci prejšnjega „šolskega inventara“, kateri obsegajo rubrike: „štev., leto, reč, opómno“. Za vsako zaznamovano stvar naj se po potrebi pustí en list ali več prostora, da se morejo novi spisi vpisovati. V rubriko „štev.“ zapiše se zaporedoma tekoča številka dotične stvari, pričeni z najstarejšim letnikom. Vsi spisi razun „večletnih zapisnikov“ naj se povežejo; vsaki vezek naj se zaznamova s tisto rimsko številko, pod katero je vpisan. Da se kateri dotičnih spisov, ki se potrebuje, lahko hitro v roke vzame, naj se znamka vsacega vezka s tem, kar znači, napiše na listek, kateri naj se potem prilepi na primeren kraj, kjer se vezki hranijo.

Da se vedno vé, koliko otrok hodi v šolo, naj se napravi v „razrednici“ na drugi in tretji strani za vsaki oddelek poseben pregled z naslednjimi rubrikami: imé učenca, štev. v razrednici, vas, dan in mesec, prihod, odhod, število dečkov in deklic, posebej in vkup. Začetkom leta, ko se učenci v „razrednico“ vpišejo, naj se naznači takoj v dotičnem oddelku njih število, katero naj se potem pri vsaki izpremibi izpravlja (rektificira). Dobro je tudi, ako se odloči prostor, kjer je razviden vkupni pregled učencev v višej in nižej skupščini, kateri se mora istotako, kakor v oddelkih, pri vsakratnej izpremibi popraviti.

„Tednik“ ima namen, da se iz njega razvidi, koliko učne tvarine je učitelj z učenci prebavil, po kakšnem načinu je poučeval, in se je li oziral na postavne učne načrte; učitelju je pa „tednik“ tudi pravi kažipot pri pouku, da ga primerja s prejšnjimi leti i. t. d.

Da je „tednik“ pregleden, ne sme se spisovati za vse oddelke na eno stran, ampak vsakemu naj bode odločen poseben prostor za vse leto. Posebno koristno je in pouk učitelju jako olajšuje, ako si spisuje v „tednik“ učno tvarino že za teden naprej. Mnogokrat se lahko pripeti, da se učitelj ne more natanko za pouk drugoga dneva pripraviti. V takem slučaju mu že naprej spisani tednik kaj dobro služi. Pri spisovanju tednika je pa tudi gledati na to, da se posamezni učni predmeti naslanjajo drug na drugega, to je, nauk naj se združuje, kolikor je mogoče. To se dela, recimo v III. oddelku enorazrednice tako-le: v 1. rubriko naj se zapiše teden, n. pr. II. 5 dni, od 10. — 16. jan.; v drugo „branje“ 24. Pošten beraček. 156. Rimski cesar Tit. 104. Zlato. 26. Kam in kje? (Pesem na pamet). Berila se tedaj ne smejo čitati drugo za drugo, kakor sledijo v berilu. Ozira naj se tū na druge učne predmete, na letne čase in razne okolnosti. Zato je treba vsako leto v redu berilnih vaj kaj izpremeniti. V rubriki „slovnica“ naj sledí: napisovanje lastnih, občnih, vkupnih, snovnih in miselnih imen iz 24., 156. in 104. berilne vaje. Za pravopis zbere se 24. vaja, ter se napiše: o rabi „narekovaja“. Tudi za spise lahko porabimo 24. ali 104. ber. vajo, izmej katerih prvo izpremenimo v „poštena beračica“, drugo pa v „popis zlata po vprašanjih“. Zadržaj rubrike „številjenje“ naj bi bil: Vporabe številnih vaj do 100 (denar). Tudi številjenje je tedaj toliko v zvezi z berilnimi vajami. Bližnja rubrika ima naslov: „zemljepis in zgodovina“. Tū naj sledi: travnik, polje, njiva, studenec, potok, reka, brv, most, pot, cesta i. t. d. (glej pesem: Kam in kje? Rimski cesar Tit). V „prirodoznanstvo“ se zapiše: zlato; v „pisanje“: P, R, B in besede, stavki

(izreki, pregovori), kateri se začénjajo s temi črkami; v „spisnico“: „poštena beračica“ ali popis „zlata“. Zadnje tri rubrike so odločene oblikoslovju in risanju, petju in telesnim vajam. Za oblikoslovje in risanje bi se, recimo, volilo: iz I. Grandauerjevega zvez. 6. list. Tù se sestavljajo podobe iz vodoravnih in navpičnih črt. Oziraje se na zemljepis, zapiše se na tem mestu tudi lahko: risanje zemljepisnih znamenj za njivo, travnik, gozd, polje, most, stezo, cesto i. t. d. Za „petje“ vzame se iz „Slavčka“ pesem „Studentček“ ali „Pri potoku“. Pri „telesnih vajah“ se zaznamova: čelna in bočna vrsta, iz katerih se v šolski sobi ozirom na risanje napravijo tudi lahko mnogovrstne podobe; pri raznih vajah pa se uporabljuje lahko tudi številjenje. Kdaj in zakaj se nij poučevalo, kaj je redni pouk oviralo, zapiše se v „opómnjo“. Na ta način učno tvarino vseh predmetov zediniti, marsikateri teden z najboljšo voljo in največjim trudom učitelju ne bodé mogoče; toda ravná naj se vender vedno po načelu: „čím več zedinjenja v predmetih, tem vspešnejši je pouk“. Zato tudi pripravljanje učne tvarine nij tako lahka in malo zamudna reč, kakor bi kdo mislil.

Mej razglase naj se, recimo, uvrsté: navodilo, kako naj krajni šolski svéti svoja uradna opravila opravljajo. Razglas cesarjev ob petindvajsetletnici in cesarjevičevej poroki. Prebivalcem na Kranjskem i. dr.

Mej učne črteže napišejo naj se razni učni načrteži in podrobni učni črteži pri tej šoli.

Zapisnikom večletnim prištevajo se: šolska matrika, knjiga o izpustu, zapisnik šolske in krajne učiteljske knjižnice, zapisnik knjig izposojenih iz šolske knjižnice, zapisnik knjig za uboge učence, zapisnik knjig razdeljenih ubogim učencem, zapisnik učiteljskih zborovanj (na večrazrednicah), zapisnik knjig v okrajni učiteljski knjižnici, šolska kronika, zlata knjiga, šolski inventar A B, uradni dopisi, opravljeni zapisnik, zapisnik šolskega vrta.

(Dalje pride.)

O izboljšani današnje vzgoje.

(Franjo Gabršek.)

(Konec.)

Pogledimo še, kaj v tej zadevi piše g. prof. dr. A. Lobmayer v spisu „dvorba boleznika predmet nastave“ v letošnjem „Viencu“.

Da je vzgoja premalo idealna, kaže se v tem, ker se od prirode pričakuje onega kar samo npravstvenost dati more, ter se premalo prizadeva, da se ta npravstvenost s pomočjo idealov dovrši.

Kjer se nahaja ljubezen v srci, ondu ni treba strogega pouka, tù se vrši vse na lehak način, tù ustvarjajo dolžnosti in žrtve pravo srečo. Ljubezen v življenji večkrat mine, dolžnosti pa ostanejo. Ljubezen izgubi svoj priljubljeni predmet, pa vender se mora na dalje živeti. V marsikaterem zakonu je užé nadvladala pretirano strastno ljubezen mržnja in ravnodušje. Mnogo preiskrena mati je sè svojo opično ljubeznijo škodovala vlastnej deci. Zato ne smemo npravske ljubezni precenjevati in preveč od nje zahtevati.

Treba torej, da učimo naše ženske, da se morejo v resnici srečne ceniti, ako jim je srce blago, polno ljubezni in milosrčnosti do prijateljev in neprijateljev, do bližnjih in ptujih, nu da je vender le vseobčno človekoljubje in samovoljno izpolnjevanje svojih dolžnosti mnogo vzvišenejše, ker je manje sebično, a jedino v nesebičnosti leži moralna vzvišenost človeka, v obvladanji samega sebe leži zmaga duha nad npravmi. Te zmage duha, te moralne vzvišenosti moreš se pa samo s pomočjo idej in idealov naučiti ter jih doseči.

Zato bi morala vzgoja pred vsem na to gledati, da bi človek nikdar ne skrbel samo za svojo osobo, nego da bi živel nekej ideji, nekej zadači, necemu izven sebe; za